

ZROZUMIEĆ SPRAWOZDANIE FINANSOWE

Gertruda Krystyna Świdorska

WYDANIE **3**

ZROZUMIEĆ SPRAWOZDANIE FINANSOWE

Gertruda Krystyna Świderska

WYDANIE **3**

Stan prawny na 1 marca 2025 r.

Wydawca
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący
Paulina Ambroży

Opracowanie redakcyjne
Katarzyna Świerk-Bożek

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Mac Consulting Sp. z o.o.

ISBN 978-83-8390-447-4

3. wydanie

Wydanie pierwsze ukazało się nakładem wydawnictwa Dyfin w 2018 r.

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przykopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Od autorki	11
 Rozdział 1. Co warto wiedzieć o sprawozdaniu finansowym?	13
1.1. Co to jest sprawozdanie finansowe?	13
1.2. Kto sporządza sprawozdanie finansowe i kto ponosi odpowiedzialność za jego rzetelność?	16
1.3. Kto i w jakim celu korzysta z informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym?	17
 Rozdział 2. Jak powstaje sprawozdanie finansowe?	20
2.1. Rachunkowość a sprawozdanie finansowe	20
2.2. Od zdarzenia gospodarczego do sprawozdania finansowego	21
2.2.1. Rejestracja operacji gospodarczych, czyli księgowość	22
2.2.2. Chronologiczne i systematyczne ujęcie operacji gospodarczych w księgach rachunkowych	23
2.2.3. Stwierdzenie, że księgowania objęły wszystkie operacje gospodarcze – zestawienie obrotów i sald	23
2.2.4. Sprawdzenie zgodności stanów wynikających z ksiąg rachunkowych ze stanem faktycznym – inwentaryzacja	24
2.2.5. Elektroniczne raportowanie danych	24
2.3. Sporządzanie sprawozdania finansowego	25
2.3.1. Zasady rachunkowości	25
2.3.2. Polityka rachunkowości	27
2.3.3. Polityka rachunkowości a wycena aktywów i pasywów	27
2.3.4. Procedury ustalania wyniku finansowego	29
2.3.5. Uproszczenia	30
 Rozdział 3. Pierwsze podejście do zrozumienia sprawozdania finansowego	31
3.1. Skąd uzyskać informacje o sytuacji majątkowej i finansowej firmy, czyli o czym informuje bilans?	32

3.2. Skąd uzyskać informacje o efektach działalności firmy, czyli o czym informuje rachunek zysków i strat?	41
3.3. Gotówka czy zysk? Jak mierzyć efekty działalności firmy?	43
3.4. Księgowanie i sporządzanie sprawozdania finansowego przy wykorzystaniu arkusza kalkulacyjnego MS Excel na przykładzie przedsiębiorstwa usługowego Architekci Krajobrazu spółka z o.o.	45
Rozdział 4. Bilans jako źródło informacji o sytuacji finansowej firmy	60
4.1. Co to jest bilans i jakie zawiera informacje?	61
4.2. Co to są aktywa bilansu i o czym informują dane w nich zawarte?	64
4.3. Aktywa obrotowe	68
4.3.1. Zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe)	68
4.3.2. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	72
4.3.3. Należności krótkoterminowe	73
4.3.4. Inwestycje krótkoterminowe	74
4.3.5. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	77
4.4. Aktywa trwałe	78
4.4.1. Środki trwałe	79
4.4.2. Środki trwałe użytkowane na podstawie umowy leasingu	88
4.4.3. Środki trwałe w budowie	88
4.4.4. Wartości niematerialne i prawne	89
4.4.5. Należności długoterminowe	91
4.4.6. Długoterminowe inwestycje	91
4.4.7. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	93
4.5. O czym informuje struktura aktywów i czego jeszcze można dowiedzieć się o aktywach ze sprawozdania finansowego?	93
4.5.1. Prezentacja głównych pozycji aktywów bilansu zgodnie z załącznikiem nr 1 do u.r.	95
4.5.2. Aktywa w informacji dodatkowej	95
4.6. Z jakiego źródła są finansowane zasoby, czyli co to są pasywa?	97
4.6.1. Kapitały (fundusze) własne	99
4.6.2. Zobowiązania	101
4.6.3. O czym informuje struktura pasywów i czego jeszcze można dowiedzieć się o pasywach z informacji dodatkowej?	105
4.7. Relacje między strukturą aktywów i pasywów	108
Rozdział 5. Rachunek zysków i strat jako źródło informacji o finansowych efektach działalności firmy	112
5.1. Skąd czerpiemy informacje o skuteczności i efektywności wykorzystania zasobów firmy?	112
5.2. Przychody z działalności operacyjnej	114
5.2.1. Czy przychodom zawsze towarzyszą wpływy środków pieniężnych? ...	115

5.2.2.	Kiedy i w jakiej wysokości uwzględnia się przychód w rachunku zysków i strat?	116
5.3.	Koszty	117
5.4.	Jak ustalić koszt wytworzenia produktów?	120
5.4.1.	Kalkulacja kosztów wytworzenia produktów	120
5.4.2.	Układ kalkulacyjny kosztów	120
5.4.3.	Koszty bezpośrednie produktów (wytrobów i usług)	121
5.4.4.	Koszty pośrednie produktów (wytrobów i usług)	122
5.5.	Czy wszystkie koszty poniesione w okresie sprawozdawczym wpłyną na wynik finansowy tego okresu?	124
5.5.1.	Koszty bezpośrednio powiązane z przychodami	126
5.5.2.	Koszty okresu objętego sprawozdaniem, których nie można bezpośrednio powiązać z przychodami	127
5.5.3.	Koszty będące odzwierciedleniem zmniejszenia wartości aktywów	128
5.5.4.	Koszty będące odzwierciedleniem podjętych przez firmę zobowiązań	129
5.6.	Wpływ stosowanej przez firmę polityki rachunkowości na wysokość kosztów	130
5.6.1.	Polityka rachunkowości	130
5.6.2.	W jaki sposób przyjęte przez firmę szacunki wpływają na wysokość kosztów i wynik finansowy?	130
5.7.	Jakich informacji o wyniku finansowym dostarcza rachunek zysków i strat? ...	132
5.7.1.	Informacje o przychodach firmy	132
5.7.2.	Informacje o kosztach firmy	132
5.7.3.	Informacje o obciążeniach z tytułu podatku dochodowego i pozostałych obowiązkowych obciążeniach wyniku finansowego	133
5.7.4.	Informacje o wyniku finansowym	133
5.7.5.	Informacje o wyniku finansowym w wariancie porównawczym	134
5.7.6.	Informacje o wyniku finansowym w wariancie kalkulacyjnym	135
5.8.	Jak na podstawie informacji zawartych w rachunku zysków i strat ocenić strukturę wyniku finansowego firmy prowadzącej działalność produkcyjną, handlową lub usługową?	136
Rozdział 6. Jak oceniać efektywność gospodarowania?		139
6.1.	Rentowność sprzedaży	140
6.2.	Rentowność majątku	142
6.3.	Rentowność zainwestowanego kapitału, czyli jaka jest opłacalność ulokowanych w firmie kapitałów?	142
Rozdział 7. Jakich informacji dostarcza zestawienie zmian w kapitale własnym?		144
7.1.	Cel i przydatność zestawienia zmian w kapitale własnym	144

7.2. Prezentacja zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym zgodnie z załącznikiem nr 1 do u.r.	145

Rozdział 8. Rachunek przepływów pieniężnych jako źródło informacji o „trwałości” firmy	149
8.1. Rachunek zysków i strat a rachunek przepływów pieniężnych – czym się różnią?	149
8.2. Jakich informacji dostarcza rachunek przepływów pieniężnych?	150
8.3. Rachunek przepływów pieniężnych – analiza przeszłości czy przyszłości?	154

Rozdział 9. O czym nie informuje sprawozdanie finansowe?	157

Rozdział 10. Sprawozdanie z działalności i sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju	162
10.1. Sprawozdanie z działalności	163
10.2. Sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju	165

Rozdział 11. Dlaczego sprawozdania finansowe są badane a sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju podlega atestacji przez biegłych rewidentów?	168
11.1. Cel badania sprawozdania finansowego i cel atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju	168
11.2. Czyje sprawozdania powinny być badane, czyja sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju podlega atestacji i kto może badać sprawozdania finansowe oraz dokonać atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju?	169
11.3. Czynności wykonywane przez biegłego rewidenta	171

Bibliografia	177

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- KSB 315 – uchwała nr 2272/38A/2022 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z 7.07.2022 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Standardu Badania 315 (Zmienionego w 2022 r.) oraz zmian do krajowych standardów badania wynikających z ustanowienia Krajowego Standardu Badania 315 (Zmienionego w 2022 r.) (Rewid. 2022.7.7) – załącznik nr 1 „Krajowy Standard Badania 315 (Zmieniony w 2022 r.) w brzmieniu Międzynarodowego Standardu Badania (PL) 315 (Zmienionego w 2019 r.) Identyfikacja i oszacowanie ryzyk istotnego zniekształcenia”
- KSB 330 – uchwała nr 3430/52A/2019 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z 21.03.2019 r. w sprawie krajowych standardów badania oraz innych dokumentów (Rewid. 2019.3.21) – załącznik 1.12 „Krajowy Standard Badania 330 w brzmieniu Międzynarodowego Standardu Badania 330 Reakcje biegłego rewidenta na oszacowane ryzyka” (zm. uchwałą nr 2272/38A/2022)
- k.s.h. – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 18 ze zm.)
- KSR 1 – komunikat Ministra Rozwoju i Finansów z 27.10.2017 r. w sprawie ogłoszenia uchwały Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości nr 1 Rachunek przepływów pieniężnych (Dz.Urz. MRiF poz. 216)
- KSR 2 – komunikat Ministra Finansów z 30.07.2024 r. w sprawie ogłoszenia uchwały Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie przyjęcia zaktualizowanego Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 „Podatek dochodowy” (Dz.Urz. MF poz. 81)
- KSR 5 – komunikat Ministra Finansów z 28.06.2018 r. w sprawie ogłoszenia uchwały Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa” (Dz.Urz. MF poz. 77)
- KSR 6 – komunikat nr 2 Ministra Finansów z 21.03.2014 r. w sprawie ogłoszenia uchwały Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie przyjęcia znowelizowanego Krajowego Standardu Rachunkowości nr 6 „Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe” (Dz.Urz. MF poz. 12)
- KSR 7 – komunikat Ministra Finansów z 27.12.2018 r. w sprawie ogłoszenia uchwały Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości nr 7 „Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym – ujęcie i prezentacja” (Dz.Urz. MF z 2019 r. poz. 2)

- KSR 9 – komunikat Ministra Rozwoju i Finansów z 4.01.2018 r. w sprawie ogłoszenia uchwały Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości nr 9 Sprawozdanie z działalności (Dz.Urz. MRiF poz. 4)
- KSR 11 – komunikat Ministra Rozwoju i Finansów z 25.05.2017 r. w sprawie ogłoszenia uchwały Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie przyjęcia Krajowego Standardu Rachunkowości nr 11 „Środki trwałe” (Dz.Urz. MRiF poz. 105)
- KSR 13 – komunikat Ministra Finansów z 15.05.2019 r. w sprawie ogłoszenia uchwały Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie przyjęcia Krajowego Standardu Rachunkowości Nr 13 „Koszt wytworzenia jako podstawa wyceny produktów” (Dz.Urz. MF poz. 60)
- MSR 1 – Międzynarodowy Standard Rachunkowości 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” – rozporządzenie Komisji (UE) nr 2023/1803 z 13.09.2023 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.Urz. UE L 237, s. 1 ze zm.)
- MSR 2 – Międzynarodowy Standard Rachunkowości 2 „Zapasy” – rozporządzenie Komisji (UE) nr 2023/1803 z 13.09.2023 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.Urz. UE L 237, s. 1 ze zm.)
- MSR 8 – Międzynarodowy Standard Rachunkowości 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” – rozporządzenie Komisji (UE) nr 2023/1803 z 13.09.2023 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.Urz. UE L 237, s. 1 ze zm.)
- MSR 16 – Międzynarodowy Standard Rachunkowości 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” – rozporządzenie Komisji (UE) nr 2023/1803 z 13.09.2023 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.Urz. UE L 237, s. 1 ze zm.)
- MSR 38 – Międzynarodowy Standard Rachunkowości 38 „Wartości niematerialne” – rozporządzenie Komisji (UE) nr 2023/1803 z 13.09.2023 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.Urz. UE L 237, s. 1 ze zm.)
- u.b.r. – ustawa z 11.05.2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1035 ze zm.)
- u.o.p. – ustawa z 29.07.2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 620 ze zm.)
- u.r. – ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r. poz. 120 ze zm.)

Inne

MSR – Międzynarodowe Standardy Rachunkowości

MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej

OD AUTORKI

Szanowni Państwo!

Sprawozdania finansowe dostarczają wielu wartościowych informacji. W praktyce są często traktowane jako swoista „czarna skrzynka”, która wprawdzie oddaje prawdę o firmie, ale prawdę tę są w stanie odczytać tylko księgowi i finansiści.

Celem opracowania jest przekazanie umiejętności rozumienia i analizowania informacji zawartych w sprawozdaniach finansowych czytelnikom, którzy podejmują decyzje związane z daną firmą, a więc zarówno nią zarządzają, jak i ją nadzorują. Sprawozdanie finansowe jest produktem finalnym ewidencji gospodarczej, jaką jest rachunkowość finansowa, która w sposób ciągły w czasie ujmuje, grupuje i prezentuje wyrażone w pieniądzu dane liczbowe o działalności gospodarczej i sytuacji majątkowej jednostki gospodarującej. Dzięki zapisom w księgach rachunkowych zarządzający uzyskują wiarygodne informacje niezbędne do podejmowania decyzji. Raportowanie do organów podatkowych ksiąg rachunkowych w formule JPK_KR (tzw. JPK_CIT) umożliwia weryfikację przez te organy kalkulacji podatkowych wykazywanych w sprawozdaniach finansowych.

Książka została podzielona na części, w których odpowiadam na pytania, jakie najczęściej stawiają sobie czytelnicy sprawozdania finansowego, a więc: czym jest sprawozdanie finansowe? kto sporządza sprawozdanie finansowe i kto odpowiada za jego rzetelność? jakich informacji dostarcza bilans, rachunek zysków i strat, a jakich rachunek przepływów pieniężnych i zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym? kto i w jakim celu korzysta z informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym? jak oceniać kondycję firmy na podstawie sprawozdania finansowego? jak ocenić stan wypłacalności firmy?

W opracowaniu przedstawiłam proces przejścia od zdarzenia gospodarczego w firmie do sprawozdania finansowego. Pokazałam, jakie są różnice między księgowością i rachunkowością. Opracowanie jest skierowane do wszystkich korzystających z informacji finansowych, szczególnie menedżerów oraz członków rad nadzorczych, a także do studentów i słuchaczy studiów podyplomowych.

Staralam się przedstawić merytoryczny aspekt tej ciekawej i przydatnej dyscypliny w sposób pozwalający na zrozumienie treści sprawozdania finansowego oraz możliwości wykorzystania informacji w nim zawartych.

Aby lepiej poznać „kuchnię” tej dziedziny, zostały przygotowane materiały do warsztatów wykorzystujące arkusz kalkulacyjny MS Excel. Są one zawarte w e-booku *Zrozumieć sprawozdanie finansowe. Materiały do warsztatów*.

Osobom pragnącym pogłębić wiedzę zawartą w tej książce polecam *Wzorcowy plan kont z komentarzem do ustawy o rachunkowości i Międzynarodowych Standardów Rachunkowości*.

Gertruda Krystyna Świdarska

Rozdział 1

CO WARTO WIEDZIEĆ O SPRAWOZDANIU FINANSOWYM?

Każdy, kto podejmuje lub zamierza podjąć współpracę biznesową z określoną firmą, jest zainteresowany jej sytuacją finansową i sięga do sprawozdania finansowego. Zarządzający powinien wiedzieć, jak podejmowane przez niego decyzje biznesowe składają się na informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym. Na początek spróbuję odpowiedzieć na kilka pytań:

1. Co to jest sprawozdanie finansowe?
2. Kto sporządza sprawozdanie finansowe i kto odpowiada za jego rzetelność?
3. Kto i w jakim celu korzysta z informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym?

1.1. Co to jest sprawozdanie finansowe?

Sprawozdanie finansowe¹ jest usystematyzowanym zbiorem danych finansowych. Źródłem danych finansowych są księgi rachunkowe, a sposób w jaki zostaną przedstawione w sprawozdaniu finansowym, zależy od obowiązujących w danym kraju przepisów prawa. W Polsce decydujący głos ma ustawa o rachunkowości, która określa zakres informacji dla:

- jednostek mikro oraz jednostek, o których mowa w art. 80 ust. 4 u.r. (załącznik nr 4);
- jednostek małych korzystających z uproszczeń (załącznik nr 5);
- organizacji pozarządowych (załącznik nr 6);
- jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji (załącznik nr 1);
- banków (załącznik nr 2);
- zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (załącznik nr 3).

---

¹ Można mówić o sprawozdaniu finansowym i jego elementach lub o sprawozdaniu finansowym, w skład którego wchodzi sprawozdanie finansowe. Temat ten zostanie rozwinięty w dalszej części opracowania.

Tabela 1.1. Zakres informacji w sprawozdaniach finansowych według załączników nr 1–6 do u.r.

Jednostki mikro oraz jednostki, o których mowa w art. 80 ust. 4 u.r. ² (załącznik nr 4)	Jednostki małe korzystające z uproszczeń (załącznik nr 5)	Organizacje pozarządowe (załącznik nr 6)	Jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji (załącznik nr 1)	Banki (załącznik nr 2)	Zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji (załącznik nr 3)
Informacje ogólne	Wprowadzenie do sprawozdania finansowego	Wprowadzenie do sprawozdania finansowego	Wprowadzenie do sprawozdania finansowego	Wprowadzenie do sprawozdania finansowego	Wstęp
Bilans	Bilans	Bilans	Bilans	Bilans	Bilans
				Współczynnik wypłacalności (pozycje pozabilansowe)	Pozycje pozabilansowe
Informacje uzupełniające do bilansu					Techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych
					Techniczny rachunek ubezpieczeń na życie
Rachunek zysków i strat	Rachunek zysków i strat	Rachunek zysków i strat	Rachunek zysków i strat	Rachunek zysków i strat	Ogólny rachunek zysków i strat
			Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym	Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym	Zestawienie zmian w kapitale własnym

² Artykuł 80 ust. 4 u.r. dotyczy związków zawodowych, organizacji pracodawców, izb gospodarczych, przedstawicielstw przedsiębiorców zagranicznych w rozumieniu przepisów ustawy z 6.03.2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2025 r. poz. 89), społeczno-zawodowych organizacji rolników, organizacji samorządu zawodowego, organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła i Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, które nie są jednostkami mikro, jeżeli nie prowadzą działalności gospodarczej.

Jednostki mikro oraz jednostki, o których mowa w art. 80 ust. 4 u.r.² (załącznik nr 4)	Jednostki małe korzystające z uproszczeń (załącznik nr 5)	Organizacje pozarządowe (załącznik nr 6)	Jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji (załącznik nr 1)	Banki (załącznik nr 2)	Zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji (załącznik nr 3)
			Rachunek przepływów pieniężnych	Rachunek przepływów pieniężnych	Rachunek przepływów pieniężnych (metoda bezpośrednia)
	Dodatkowe informacje i objaśnienia	Informacja dodatkowa	Dodatkowe informacje i objaśnienia	Dodatkowe informacje i objaśnienia	Dodatkowe informacje i objaśnienia

Źródło: opracowanie własne.

Ustawa o rachunkowości wskazuje (art. 45 ust. 1a), że emitenci papierów wartościowych dopuszczeni, zamierzający się ubiegać lub ubiegający się o ich dopuszczenie do obrotu na rynku regulowanym mogą sporządzać sprawozdanie finansowe według międzynarodowych standardów ogłoszonych w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej, zwanych MSR. Standardy te obejmują Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) oraz związane z nimi interpretacje. Sprawozdanie tych jednostek obejmuje: sprawozdanie z sytuacji finansowej, sprawozdanie z całkowitych dochodów, sprawozdanie z przepływów pieniężnych, sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym, dodatkowe informacje i objaśnienia. Międzynarodowe standardy nie podają jednolitego wzoru sprawozdania finansowego. Jednostka sporządzająca sprawozdania finansowe musi dostosować je do wymagań określonych we wszystkich MSR i MSSF.

Zgodnie z MSR mogą także sporządzać sprawozdania jednostki wchodzące w skład grupy kapitałowej, jeśli jednostka dominująca sporządza sprawozdanie zgodnie z MSR.

Zestawienia zawarte w sprawozdaniach finansowych prezentują informacje o kondycji finansowej firmy (jej zasobach i zadłużeniu), efektach prowadzonej działalności (zyskach lub stratach), wpływach i wydatkach (przepływach pieniężnych).

1.2. Kto sporządza sprawozdanie finansowe i kto ponosi odpowiedzialność za jego rzetelność?

Sporządzenie sprawozdania finansowego stanowi końcowy etap cyklu rachunkowości finansowej. W cyklu rachunkowości finansowej można wyodrębnić³:

- etap rejestracji zdarzeń, na który składają się: identyfikacja zdarzeń i ich rejestracja w dzienniku, przeniesienie zapisów zarejestrowanych w dzienniku do księgi głównej;
- etap przygotowania sprawozdania finansowego i zamknięcia ksiąg.

Za sporządzenie i prezentację sprawozdania finansowego odpowiada kierownik jednostki⁴. Zapewnia on sporządzenie rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego (art. 52 ust. 1 u.r.) nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia bilansowego⁵.

Kierownik jednostki przedstawia sprawozdanie właściwym organom, zgodnie z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy. Sprawozdanie finansowe podpisują – podając zarazem datę podpisu – osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych, i kierownik jednostki, a jeżeli jednostką kieruje organ wieloosobowy – wszyscy członkowie tego organu albo co najmniej jedna osoba wchodząca w skład tego organu w sposób, o którym mowa w art. 52 ust. 2b u.r. Odmowa podpisu sprawozdania finansowego wymaga sporządzenia pisemnego uzasadnienia dołączonego do sprawozdania finansowego (art. 52 ust. 2 u.r.). Roczne sprawozdanie finansowe jednostki podlega zatwierdzeniu (art. 53 ust. 1 u.r.) przez organ zatwierdzający, nie później niż 6 miesięcy od dnia bilansowego, natomiast skonsolidowane sprawozdanie finansowe – nie później niż 6 miesięcy od dnia bilansowego, na który należy sporządzić roczne sprawozdanie finansowe jednostki dominującej (art. 63c ust. 4 u.r.).

Każda część sprawozdania finansowego powinna być jasno zidentyfikowana. Niezbędne dla poprawnego rozumienia prezentowanych informacji dane powinny być wyeksponowane i powtarzane.

³ Świderska, Więclaw (red.), 2016, s. 41.

⁴ Przez kierownika jednostki rozumie się członka zarządu lub innego organu zarządzającego, a jeżeli jest to organ wieloosobowy – członków tego organu, z wyłączeniem pełnomocników ustanowionych przez jednostkę. W przypadku spółki jawnej i spółki cywilnej za kierownika jednostki uważa się współników prowadzących sprawy spółki, w przypadku spółki partnerskiej – współników prowadzących sprawy spółki albo zarząd, a w odniesieniu do spółki komandytowej i spółki komandytowo-akcyjnej – komplementariuszy prowadzących sprawy spółki. W przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą za kierownika jednostki uważa się tę osobę; do osób wykonujących wolne zawody przepis ten stosuje się odpowiednio. Za kierownika jednostki uważa się również likwidatora, a także syndyka lub zarządcę ustanowionego w postępowaniu restrukturyzacyjnym oraz zarządcę sukcesyjnego o którym mowa w ustawie z 5.07.2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz.U. z 2021 r. poz. 170), albo osobę, o której mowa w art. 14 tej ustawy, która dokonała zgłoszenia, o którym mowa w art. 12 ust. 1c ustawy z 13.10.1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz.U. z 2024 r. poz. 375 ze zm.) – art. 3 ust. 1 pkt 6 u.r.

⁵ Tryb sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego określają art. 63c i 63d u.r.

Sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności jednostki sporządza się w języku polskim i w walucie polskiej. Dane liczbowe można wykazywać w zaokrągleniu do tysięcy złotych, jeżeli nie zniekształca to obrazu jednostki zawartego w sprawozdaniu finansowym oraz w sprawozdaniu z działalności (art. 45 ust. 5 u.r.). Sprawozdania finansowe są sporządzane przy użyciu struktur logicznych publikowanych przez Ministerstwo Finansów (e- Sprawozdanie Finansowe)⁶. Obok podstawowych danych sprawozdawczych, obejmujących wprowadzenie do sprawozdania finansowego, bilans, rachunek zysków i strat, rachunek przepływów pieniężnych oraz zestawienie zmian w kapitale własnym, jednostka jest zobowiązana do sporządzenia szczegółowej noty dotyczącej podatku dochodowego. Układ tej noty wymaga podania poszczególnych różnic między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania, ze wskazaniem odpowiednich podstaw prawnych w ustawie z 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych⁷ (odnośne artykuły, ustępy i punkty).

Kierownik jednostki oraz członkowie rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego jednostkę są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie finansowe, skonsolidowane sprawozdanie finansowe, sprawozdanie z działalności, sprawozdanie z działalności grupy kapitałowej, sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej, skonsolidowane sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej, sprawozdanie o podatku dochodowym, sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju dotycząca grupy kapitałowej jednostki dominującej najwyższego szczebla z państwa trzeciego lub dotycząca jednostki samodzielnej z państwa trzeciego spełniały wymagania przewidziane w ustawie (art. 4a ust. 1 u.r.).

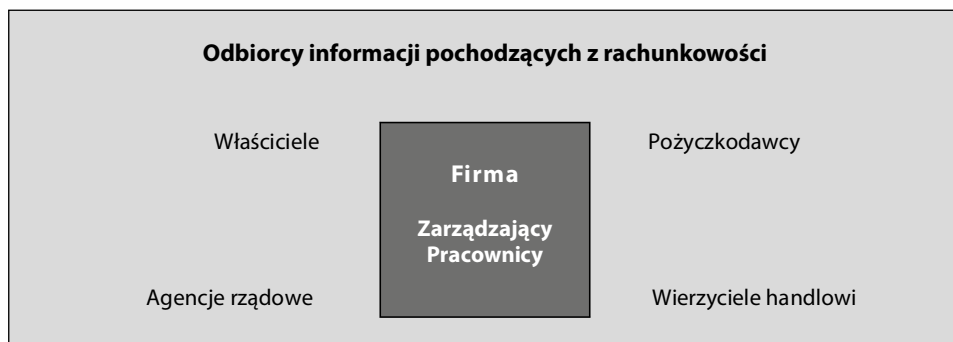
1.3. Kto i w jakim celu korzysta z informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym?

Sprawozdania finansowe stanowią **jedyną powszechnie dostępną** informację o sytuacji finansowej firmy. Z informacji o sytuacji finansowej i wynikach działalności jednostki korzystają zarówno zarządzający (użytkownicy wewnętrzni), jak i użytkownicy zewnętrzni: akcjonariusze i udziałowcy, którzy nie zarządzają firmą osobiście, pożyczkodawcy i wierzyciele handlowi, odbiorcy towarów, wyrobów i usług, urzędy skarbowe i inni zainteresowani.

⁶ Aplikacja e-Sprawozdania Finansowe dla podmiotów sporządzających sprawozdania finansowe zgodnie z załącznikami nr 1, 4, 5, 6 do u.r. w wersji schemy 1.2. Aplikacja e-Sprawozdania Finansowe umożliwia: wprowadzenie danych do sprawozdania finansowego, zapisanie wprowadzonych danych sprawozdania finansowego, otwarcie zapisanego sprawozdania finansowego, przygotowanie przez podmioty składające sprawozdania finansowe do Szefa Krajowej Administracji Skarbowej i podpisanie wysyłki do Szefa Krajowej Administracji Skarbowej sprawozdania finansowego wraz z dokumentami dodatkowymi, a następnie pobranie urzędowego poświadczenia odbioru. Zob. <https://www.podatki.gov.pl/e-sprawozdania-finansowe/aplikacja/> (dostęp: 16.04.2024 r.).

⁷ Dz.U. z 2023 r. poz. 2805 ze zm.

Rysunek 1.1. Odbiorcy informacji pochodzących z rachunkowości, zawartych w sprawozdaniu finansowym

Źródło: opracowanie własne.

Menedżerowie (zarządzający firmą) podejmują decyzje dotyczące działalności w bliższej i dalszej przyszłości. Potrzebują informacji wspierających ich w planowaniu przyszłych działań i kontroli efektywności podejmowanych decyzji.

Właściciele (akcjonariusze, udziałowcy), którzy nie są menedżerami (nie zarządzają osobiście firmą), potrzebują wiarygodnych informacji pozwalających im ocenić, czy prawidłowo zainwestowali swoje pieniądze, informacji, które pomogłyby im podjąć decyzję, czy zatrzymać akcje, sprzedać je lub kupić. Ponadto chcą wiedzieć, czy spółka jest zdolna do wypłacenia dywidend i w jakiej wysokości.

Pożyczkodawcy (np. banki) i **wierzyciele handlowi** (np. dostawcy) są zainteresowani informacjami, które pomogłyby im ocenić, czy należne kwoty zostaną zapłacone w terminie, czy związane z udzielonymi pożyczkami oprocentowanie będzie spłacone w terminie, czy sytuacja finansowa tej firmy pozwala dobrze rokować na dalszą współpracę gospodarczą oraz czy firma nie zbankrutuje.

Odbiorcy towarów, wyrobów i usług są zainteresowani informacją, czy mogą (szczególnie gdy są związani długoterminowymi umowami) liczyć na terminowe dostawy, jakie są możliwości rozwoju przedsiębiorstwa.

Rząd i jego agencje decydują o alokacji zasobów i z tego powodu wyrażają zainteresowanie aktywnością przedsiębiorstwa i jego efektywnością. Ponadto w celu regulowania tej właśnie aktywności rząd prowadzi odpowiednią politykę podatkową.

Pracownicy i reprezentujące ich grupy chcą wiedzieć, jaka będzie w przyszłości zdolność przedsiębiorstwa do zapewnienia im pracy, odpowiednich wynagrodzeń, świadczeń emerytalnych itp.